

PAPER

YANGI O‘ZBEKISTONDA INNOVATSION TA’LIM TEKNOLOGIYALARI VA ZAMONAVIY PEDAGOGNING O‘RNI

Alibayeva Umida Amirjanovna ^{1,*}

¹ Oliy ta’lim tizimi kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti tayanch doktoranti

* alibayeva412@gmail.com

Abstract

Maqolada Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi sharoitida innovatsion ta’lim texnologiyalarining nazariy-metodologik poydevori hamda zamonaviy pedagog shaxsining funksional vazifalari tahlil etiladi. Innovatsion ta’limning bosh yo‘nalishlari — kompetensiyaga asoslangan yondashuv, raqamli transformatsiya, shaxsga yo‘naltirilgan pedagogika, STEAM va loyiha asosida ta’lim, muqobil baholash tizimlari, shuningdek maktab–oilahamkorligi — konseptual nuqtai nazardan yoritiladi. Shu bilan birga, hozirgi zamon o‘qituvchisining kasbiy kompetensiyalari, refleksiv madaniyati, ilmiy-izlanishga va hamkorlikka tayyorligi, raqamli pedagogika vositalaridan samarali foydalanish ko‘nikmalari hamda ta’lim sifati oshirishdagi determinativ roli amaliy dalillar bilan asoslanadi.

Key words: innovatsion ta’lim, kompetensiyaga asoslangan yondashuv, raqamli pedagogika, STEAM, loyiha asosida ta’lim (PBL), formativ baholash, professional standartlar, zamonaviy pedagog, Yangi O‘zbekiston.

Kirish

Globallashuv, bilimga tayanuvchi iqtisodiyotga o‘tish va AKTning jadallashgan rivoji ta’lim tizimidan mazmuniy yangilanishni talab etmoqda. Yangi O‘zbekistonning strategik ko‘rsatmalarida ta’lim jamiyat taraqqiyotining bazaviy omili sifatida talqin qilinadi. Shu munosabat bilan, innovatsion ta’lim konsepsiyasi xalqaro ilg‘or tajriba hamda

milliy qadriyatlar sinteziga tayanib, umumiy o‘rta ta’limdan oliy bosqichgacha bo‘lgan uzluksiz tizimni modernizatsiya qilishni nazarda tutadi. Ushbu maqola innovatsion ta’limning nazariy asoslari va konseptual tamoyillarini, “ta’lim–ishlab chiqarish” integratsiyasi bilan bir qatorda zamonaviy pedagogning o‘rni va vazifalarini kompleks tahlil qiladi.

1. Innovatsion ta’lim konsepsiyasining nazariy-

Compiled on: January 17, 2026.

Copyright: ©2026 by the authors. Submitted to *Advances in Science and Education* for possible open access publication under the terms and conditions of the [Creative Commons Attribution \(CC BY\) 4.0 license](#).

metodologik asoslari

Innovatsion ta'lim konsepsiyasi konstruktivizm, faoliyatga yo'naltirilgan yondashuv, kompetensiyaga asoslangan model hamda shaxsga va ijtimoiy-madaniy omillarga yo'naltirilgan paradigmlar bilan asoslanadi. Konstruktivizm nuqtai nazaridan bilim subyekt tomonidan faol ravishda "quriladi"; o'qituvchi esa transm issiyadan ko'ra, yo'naltiruvchi, fasilitator va dizayner rolini bajaradi. Kompetensiyaga asoslangan yondashuv "bilim–ko'nikma–munosabat" triadasini real vaziyatlarda namoyon etish orqali o'lchashni talab etadi. Shaxsga yo'naltirilgan paradigma individual differensiasiya, inklyuzivlik, psixologik xavfsizlik va o'quvchining subyektiv tajribasini markazlashtiradi.

Mazkur asoslar o'quv natijalarini faktik bilimlar majmui bilan cheklamay, muammo yechish, kommunikatsiya, axborotni tahlil qilish, hamkorlikda ishlash va kreativ tafakkur kabi metakompetensiyalar sifatida talqin etadi. Shunga muvofiq baholashning muqobil instrumentlari — portfel, rubrika, formatif baholash va refleksiya — didaktik tizimga tizimli integratsiyalashadi.

2. Innovatsion ta'limning asosiy komponentlari va tamoyillari

Innovatsion tizim quyidagi tarkibiy qismlar orqali amalga oshiriladi: (1) mazmunning yangilanishi; (2) metodik transformatsiya; (3) raqamli ta'lim muhitlari; (4) kompetensiyaviy baholash modeli; (5) hamkorlik ekotizimi; (6) boshqaruv va monitoring.

Mazmun va metodika. STEAM, PBL, muammoga yo'naltirilgan ta'lim, dizayn-o'ylash va tadqiqotga asoslangan yondashuvlar o'quvchini real hayotiy muammolarni hal etishga tayyorlaydi. Kommunikativ yondashuv va CLIL singari integrativ metodlar mazmun bilan til o'rtasida didaktik sinergiya hosil qilib, fanlararo muloqotni kuchaytiradi.

Raqamli transformatsiya. LMS, adaptiv platformalar, raqamli laboratoriyalar, VR/AR va o'quv faoliyatini tahliliy kuzatuvchi vositalar ta'limning moslashuvchanligi, izchilligi va shaffofligini ta'minlaydi.

Baholash arxitekturasi. Formativ baholash, kuzatuv jadvallari, rubrikalar, portfel va ko'nikmaga yo'naltirilgan testlar o'quvchi rivojining dinamik profilini yaratadi; summativ

baholash esa yakuniy natijalarni standartlar bilan uyg'un holda verifikatsiya qiladi.

Hamkorlik ekotizimi. Maktab–oila–mahalla, OTMlar va ish beruvchilar o'rtasidagi kooperatsiya, xalqaro tarmoqlar va onlayn hamjamiyatlar innovatsion madaniyatni institutsionallashtiradi.

Boshqaruv va monitoring. Ma'lumotlarga tayangan boshqaruv, ochiq ma'lumotlar siyosati, indikatorlar to'plami va sifat auditi orqali muassasalar rivojlanishning yo'l xaritasini dalillarga tayanib rejalashtiradi.

3. Zamonaviy pedagogning roli va kasbiy kompetensiyalari

Zamonaviy pedagog — fasilitator, mentor, o'quv tajribasi dizayneri va amaliy tadqiqotchidir. U darsni "ma'lumot uzatish"dan ko'ra, o'quvchi uchun kashfiyotga yo'naltirilgan muhitni loyihalash jarayoni sifatida tashkil etadi. Asosiy kompetensiyalar:

- Metodik–didaktik: dars dizayni, differensiallashtirish, inklyuziv metodlar, task-based va CLIL yondashuvlari;
- Raqamli: LMS va raqamli resurslar, kollaborativ muhitlar, o'quv analitikasi, media–axborot savodxonligi, sun'iy intellekt vositalaridan etik foydalanish;
- Kommunikativ va madaniyatlararo: muloqot etiketi, mediatsiya, jamoaviy faoliyat, ota–ona bilan samarali aloqalar;
- Refleksiv va tadqiqot: dars tahlili, action research, dalillarga tayangan qarorlar;
- Liderlik va o'sish: professional hamjamiyatlarda faol ishtirok, tajriba almashish, mentorlik.

4. Innovatsion yondashuvni joriy etishning amaliy mexanizmlari

Joriy etish bosqichlari: ehtiyojlarni diagnostika qilish; maqsad va indikatorlarni belgilash; metodik hamda raqamli resurslarni tanlash; o'qituvchilar salohiyatini rivojlantirish (capacity building); pilot darslar va klublarni ishga tushirish; monitoring va siklik qayta dizayn.

Maktab darajasida: metodik kengashlarda tajriba almashish; Speaking/Debate klublari, media laboratoriyalari va tadqiqot klublari; fanlararo PBL; o'quvchi portfeli va kompetensiyalar xaritasini yuritish; raqamli xavfsizlik va etika.

O'qituvchi darajasida: CLT, PBL, STEAM elementlarini dars rejasiga integratsiya qilish; kontekstual vazifalar ishlab chiqish; formatif

baholashni tizimlashtirish; refleksiya va ma'lumotlar tahliliga asoslangan doimiy takomillashtirish.

5. Baholash, monitoring va sifatni ta'minlash

Innovatsion ta'limda baholash jarayonni boshqarishning markaziy mexanizmidir. Formativ baholash kundalik qaydlar, kuzatuv jadvallari, rubrikalar va "exit ticket"lar orqali qo'llanadi; summativ baholash kompetensiyaviy indikatorlar bilan bog'liq holda yakuniy natijani verifikatsiya qiladi.

Monitoring o'quvchi rivoji, pedagogik amaliyot, ota-onalar fikri, tashqi baholash ko'rsatkichlari, ichki audit hisobotlari va raqamli analitika ma'lumotlarini integratsiyalash orqali tashkil etilib, doimiy takomillashtirish (continuous improvement) madaniyatini mustahkamlaydi.

6. Milliy kontekst: Yangi O'zbekiston strategiyasi va ta'lim islohotlari

Yangi O'zbekiston konsepsiyasi ta'limda sifat, adolat va inklyuzivlikni bosh ustuvor yo'nalishlar sifatida belgilaydi. O'quv dasturlarini modernizatsiya qilish, raqamli infratuzilmani kengaytirish, pedagoglarning kasbiy rivojini va mehnat sharoitlarini yaxshilash, xalqaro hamkorlikni kuchaytirish shu yo'nalishdagi asosiy vazifalardir. Innovatsion ta'lim milliy qadriyatlar, ona tiliga hurmat, ko'p tillilik va madaniyatlararo muloqot tamoyillari bilan uzviy uyg'unlikda qoraladi.

7. Muammolar va yechimlar

Muammolar: o'qituvchilarning raqamli va metodik tayyorgarligidagi nomutanosiblik; resurslar taqsimotida tafovut; an'anaviy baholash modellarining inertsia ta'siri; akademik halollik va media savodxonligi muammolari.

Yechimlar: tizimli malaka oshirish dasturlari; amaliyotga yo'naltirilgan mentorlik; ochiq ta'lim resurslari va O'MM (o'quv-metodik majmua)larni yaratish; baholashni kompetensiyaviy qayta dizayn qilish; ta'limda ma'lumotlar analitikasi va ilmiy-tadqiqot madaniyatini rivojlantirish.

Xulosa

Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi sharoitida ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, innovatsion ta'lim texnologiyalarini joriy etish va pedagog kadrlarning kasbiy salohiyatini rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida

namoyon bo'lmoqda. Mazkur tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, innovatsion ta'lim konsepsiyasi kompetensiyaga asoslangan yondashuv, shaxsga yo'naltirilgan pedagogika, raqamli transformatsiya hamda fanlararo integratsiyani o'z ichiga olgan holda ta'lim sifati va samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Innovatsion ta'lim texnologiyalarining joriy etilishi o'quvchilarda tanqidiy va kreativ tafakkur, muammo yechish, kommunikativ va ijtimoiy kompetensiyalarni shakllantirish imkonini beradi. Shu bilan birga, formativ baholash, loyiha asosida ta'lim, STEAM va raqamli pedagogika elementlari ta'lim jarayonining moslashuvchanligi hamda individuallashtirilishini ta'minlaydi.

Tahlillar shuni tasdiqlaydiki, innovatsion ta'limning muvaffaqiyati bevosita zamonaviy pedagog shaxsiga, uning metodik, raqamli, refleksiv va tadqiqot kompetensiyalariga bog'liqdir. Zamonaviy pedagog o'quv jarayonida bilim beruvchi emas, balki fasilitator, mentor va o'quv tajribasini loyihalovchi sifatida faoliyat yuritishi lozim. Aynan pedagogning professional rivojlanishga tayyorligi, innovatsion faoliyatga ochiqqligi va hamkorlik madaniyati ta'lim natijalarining barqarorligini ta'minlaydi.

Xulosa qilib aytganda, Yangi O'zbekiston sharoitida innovatsion ta'lim texnologiyalarini tizimli joriy etish, zamonaviy pedagogni tayyorlash va qo'llab-quvvatlash, baholash va boshqaruv mexanizmlarini kompetensiyaviy asosda takomillashtirish ta'lim tizimining barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi. Mazkur jarayonning izchil amalga oshirilishi inson kapitalini rivojlantirish, raqobatbardosh kadrlar tayyorlash hamda jamiyatning intellektual salohiyatini yuksaltirish uchun mustahkam poydevor yaratadi.

Adabiyotlar

1. OECD. Teacher Professional Learning and Development.
2. UNESCO. Education for Sustainable Development: Learning Objectives.
3. Fullan, M. The New Meaning of Educational Change.
4. Richards, J. C., & Farrell, T. S. C. Professional

Development for Language Teachers.

5. Harmer, J. The Practice of English Language Teaching.
6. Black, P., & Wiliam, D. (1998). Assessment and classroom learning. *Assessment in Education*, 5(1), 7–74.
7. Wiliam, D. (2011). *Embedded Formative Assessment*. Bloomington, IN: Solution Tree.
8. Hattie, J. (2009). *Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement*. London: Routledge.
9. Mishra, P., & Koehler, M. J. (2006). Technological pedagogical content knowledge: A framework for teacher knowledge. *Teachers College Record*, 108(6), 1017–1054.
10. Puñtedura, R. R. (2010). SAMR and TPACK: Intro to advanced practice. (SAMR modeli bo'yicha ma'ruza materiallari).
11. Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (Eds.). (2001). *A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives*. New York: Longman.
12. Biggs, J., & Tang, C. (2011). *Teaching for Quality Learning at University* (4th ed.). Maidenhead: Open University Press.
13. Dweck, C. S. (2006). *Mindset: The New Psychology of Success*. New York: Random House.
14. Darling-Hammond, L., Hyler, M. E., & Gardner, M. (2017). *Effective Teacher Professional Development*. Palo Alto, CA: Learning Policy Institute.